

5. Eisenberg, N. The development of empathy-related responding / N. Eisenberg // Nebraska symposium on motivation. – 1997. – Vol. 45. – P. 73–117.

References

1. Vasylyshyna T. V. Empatiya yak faktor efektyvnosti pedahohichnoho spilkuвання : avtoref. dys kand. psykhol. nauk : 19.00.07 «Pedahohichna ta vikova psykholohiya» / T. V. Vasylyshyna. – K. : Znannya, 2000. – 230 s.

2. Holovakha YE. I. Psykholohiya lyuds'koho vzayemorozuminnya / Ye. I. Holovakha, N. V. Panina. – K. : In-t sotsiolohiyi NAN Ukrayiny, 2007. – 223 s.

3. Megrabyan A. Psikhologiya neverbal'nogo povedeniya.- SPb.: Rech'. – 256 s.

4. Raygorodskiy D.YA. Prakticheskaya psikhodiagnostika. Metodiki i testy. Uchebnoye posobiye. – Samara: Izdatel'skiy dom «BAKHRAKH-M», 2001. — 672 s.

5. Eisenberg, N. The development of empathy-related responding / N. Eisenberg // Nebraska symposium on motivation. – 1997. – Vol. 45. – P. 73–117.

Wu. Qirui. ARTISTIC EMPATHY OF FUTURE TEACHERS OF MUSIC: PROBLEMS OF DIAGNOSIS. *The article is devoted a problem of diagnosis of the artistic empathy of future teachers of musical art. The article deals with the problems of diagnostics of artistic empathy, among which special importance is attached to ensuring the integrity of the examination, to achieve the probability of measuring the emotional component of empathy.*

The criteria of the formation of artistic empathy for future music teachers are proposed, the results of experimental research of the state of its formation are given, and the characteristics of the simulated levels are revealed.

Keywords: *art empathy, teacher of musical art, diagnosis of the artistic empathy.*

УДК 378.137:016

Ян Цзюнь

ДІАГНОСТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ СФОРМОВАНOSTІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ ФАКУЛЬТЕТІВ МИСТЕЦТВ ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ

У статті розкритий діагностичний етап формування інформаційної культури майбутніх учителів музичного мистецтва. Розроблено методику діагностування рівнів сформованості інформаційної культури студентів із урахуванням структури означеного феномена за визначеними компонентами: орієнтаційно-мотиваційним, когнітивно-комунікативним, креативно-діяльним. Розроблено критерії та показники інформаційної культури майбутніх учителів музичного мистецтва. За результатами констатувального експерименту надано якісні та кількісні характеристики високому, середньому та низькому рівням сформованості інформаційної культури майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі фахового навчання.

Ключові слова: *інформаційна культура, майбутні вчителі музичного мистецтва, діагностика, рівні, методика.*

Важливою проблемою сьогодення є формування інформаційної культури майбутніх учителів музичного мистецтва. Методологічний аналіз різноманітних визначень поняття «культура», показує різноманіття методів і підходів вивчення цього феномена, а саме: антропологічний, аксіологічний, історичний, нормативний, психологічний, гносеологічний, праксеологічний, метрологічний, семіотичний, соціологічний, інформаційний, кібернетичний, тощо. Універсальність культури як феномена, що інтегрує досягнення суспільства на певному рівні його розвитку, діє за принципом функціональної додатковості та передбачає особливості гармонійного саморозвитку, вимагає формування такої соціокультурної організації суспільства, яка сприяла б не хаотичному, а усвідомленому

розвиткові кожної особистості, стимулювала б підвищення рівня групової консолідації й ефективності взаємодії суб'єктів з метою нагромадження досвіду міжкультурної взаємодії.

Теоретичну основу дослідження склали психолого-педагогічні праці з теорії діяльності особистості (Г.Балл, І.Бех, Л.Бочкарьов, Л.Виготський, П.Гальперін, С.Гончаренко, І.Зязюн, В.Кудін, В.Семиченко, О.Тихомиров та ін.); дослідження потреб педагогічної практики розвитку України в епоху інформатизації суспільства (О.Бордюк, О.Дубасенюк, О.Комісаров, Н.Ничкало, О.Романовський, С.Сисоєва та ін.); праці, присвячені удосконаленню фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва (А.Болгарський, О.Єременко, А.Зайцева, С.Горбенко, А.Козир, Н.Мозгальова, Г.Падалка, В.Орлов, О.Ростовський, О.Рудницька, В.Федоришин, О.Хоружа, В.Шульгіна, О.Щолокова та ін.); науково-методичні розробки з проблеми інформатизації освіти (В.Биков, І.Булах, Р.Гуревич, Ю.Дорошенко, М.Жалдак, Г.Кедрович та ін.); здобутки науковців у розв'язанні проблем розвитку інформаційної культури вчителя (А.Коломієць, А.Гуржій, Т.Яценко та ін.)

Вирішення проблеми формування інформаційної культури майбутніх учителів музики неможливе поза психолого-педагогічною діагностикою цього процесу та визначення його особливостей.

Спираючись на те, що ефективність підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до музично-педагогічної діяльності з учнями загальноосвітньої школи залежить від розробки критеріїв та показників якісних характеристик інформаційної культури ми визначили рівні сформованості та простежити динаміку змін у процесі становлення означеного феномена.

Для визначення вихідного стану сформованості інформаційної культури у майбутніх учителів музичного мистецтва нами було розроблено та проведено констатувальний експеримент, що передбачав визначення мети, завдань дослідно-експериментальної роботи. Розроблену методику діагностування рівнів сформованості інформаційної культури у майбутніх учителів музичного мистецтва було впроваджено у навчально-виховний процес. Експериментальне дослідження було здійснено із урахування проведеного структурного аналізу інформаційної культури майбутніх учителів музичного мистецтва та визначеними компонентами: орієнтаційно-мотиваційний компонент, що відображає спрямування студентів до набуття фахових кваліфікацій, та їх готовність до якісного здійснення навчальної діяльності; когнітивно-комунікативний компонент, що передбачає спрямування студентів до пізнання особливостей творчої роботи з різними інформаційними джерелами під час взаємодії з іншими суб'єктами навчальної діяльності; креативно-діяльнісний компонент, що передбачає спонукання студентів до використання в майбутній фаховій діяльності зі школярами можливостей сучасної інформаційної техніки з урахуванням реалій шкільної практики, а також творчого досвіду в навчальній роботі з даними.

Основні завдання першого етапу констатувального експерименту полягали у перевірці: обізнаності студентів щодо різноманітних інформаційних джерел; можливостей використання сучасної інформаційної техніки та міжнародної мережі Інтернет у навчальній роботі під час фахового навчання; рівня інформаційної культури майбутніх учителів музичного мистецтва. Ми спирались на дослідження О.Немирова, який наголошує про те, що використання комп'ютерів на рівні сучасних вимог не відбувається. Застосування інформаційних технологій у практичній діяльності спеціалістів педагогічного профілю, як правило, обмежується елементарним використанням текстових і табличних процесорів [1,12].

Проводячи опитування серед студентів щодо розуміння ними поняття «інформаційна культура вчителя музичного мистецтва», не можна сказати про достатній рівень їх освіченості у цьому питанні. В опитуванні були задіяні студенти II–IV курсу і їхні відповіді були оцінені та визначені за трьома рівнями.

Якщо проаналізувати відповіді та розподілити їх за рівнями знань студентів, то до високого рівня ми віднесли студентів, що володіють певною системою знань щодо використання інформаційної культури, та регулярно використовують ці знання в навчально-пізнавальній діяльності. До середнього рівня ми віднесли студентів, які виявили наявні елементарні знання щодо роботи з інформацією, але за результатами опитування ми зробили висновок, що ці

студенти не використовують ці знання систематично. До низького рівня ми віднесли студентів, які виявили недостатнє розуміння змістовної сутності поняття «інформаційна культура», а також зазначили про спонтанне використання інформаційних джерел.

Необхідність визначення інформаційної обізнаності серед студентів призвела до проведення анкетування. Так на запитання в анкеті «Скільки годин ви проводите у глобальній мережі Інтернет?» більшість студентів відповіли «багато». Поряд із тим, 12 % опитуваних відповіли «багато, але я намагаюсь економити час», а 5% респондентів відповіли «намагаюсь бути в мережі тільки за потребою». На друге запитання анкети «Скільки часу щоденно ви витрачаєте для того, щоб пограти в цікаві ігри в мобільному телефоні, чи комп'ютері?» студенти відповіли наступним чином: «я вже не в тому віці, щоб грати в такі ігри» - 4%; «не маю часу на ігри» - 25%; «вважаю таке заняття марним витраченням часу» - 44 %; «весь свій вільний від навчання час» - 27 % опитуваних. Наступне запитання анкети «Скільки часу щоденно вам доводиться витрачати для здійснення самостійної навчальної діяльності з використанням комп'ютера?» студенти надали відповіді: «за потребою» - 67%; «не багато» - 10%; решта студентів відповіли «не рахував».

На запитання поданої анкети «Яким чином ви здійснюєте навчальну музично-творчу роботу в мережі Інтернет?» студенти надали такі відповіді: «просто входжу по гугл-пошукувача» - 85%; «я часто використовую комп'ютерні музичні програми» - 12%; «не маю такого досвіду» - 3 % опитуваних. Запитання анкети «Як часто ви використовуєте інтернет ресурси для виконання самостійної роботи над музичним твором?» 97 % студентів відповіли одноставно «майже щодня», а 3% опитуваних «за потребою». На наступне запитання анкети «З якою метою необхідно залучати учнів загальноосвітньої школи до використання можливостей комп'ютера в навчальних цілях?» відповіді студентів розподілились наступним чином: «для того, щоб підвищити їх загальну культуру» - 7 % опитуваних; «щоб організувати їх навчальну діяльність» - 69% студентів; «для того, щоб вони могли використовувати корисну інформацію з Інтернету» - 15%; «для зацікавлення навчанням» - 8 % студентів; «не знаю» - 1% студентів.

За результатами проведеного анкетування серед майбутніх учителів музичного мистецтва ми з'ясували, що більшість студентів розуміють значення самостійної роботи з використанням комп'ютера під час фахового навчання. При цьому деякі студенти не можуть організувати свою самостійну діяльність, вони здатні до використання можливостей сучасної інформаційної техніки в якості забави.

Для перевірки стану сформованості художньо-образного сприйняття у майбутніх учителів музики за орієнтаційно-мотиваційним критерієм, а саме розвиненості художньо-інтелектуальних можливостей студентів, було проведено наступний експеримент за методикою формування інформаційної культури майбутніх учителів музичного мистецтва. Для нашого дослідження постало необхідним з'ясування питання щодо того, якими інформаційними джерелами користуються студенти під час навчальної роботи над музичним твором. Після проведення опитування ми з'ясували, що музична література запропонована викладачем та інтернет-ресурси користуються у студентів найбільшим попитом. При цьому, конспектами студенти активно користуються, та зазначають про те, що конспект містить таку інформацію, яку важко знайти в Інтернеті самостійно.

Виявлено малий процент студентів, які користуються електронними підручниками свідчить про те, що в навчальний процес викладачами впроваджено мала кількість електронних підручників. На жаль бібліотечні ресурси втрачають свою актуальність, хоча студенти і зазначають про те, що отримують допомогу в бібліотеці під час самостійної роботи з даними.

Поряд із тим, для проведення нашого дослідження необхідним постало з'ясувати те, якими програмними додатками володіють майбутні вчителі музичного мистецтва, адже від цього залежить і якість музично-естетичного розвитку учнів, і саморозвиток вчителя музичного мистецтва, набуття ним професійної майстерності.

Виходячи з отриманих даних зазначимо про те, які саме програми користуються найбільшою увагою у майбутніх учителів музичного мистецтва. Так, програмою «Band-In-

АВох» володіє майже 70% студентів, програмою Power Macintosh 35%, програмою Finale володіє майже 98% опитуваних, MIDI-акомпанемент – 75% студентів, і такими програмами як Generator та Reality Groove Marker – 18% студентів використовують у навчальній роботі під час фахового навчання. Іншими програмними продуктами відсоток володіння низький, але у поєднанні з вищезазначеними – можна вважати достатнім для навчальної роботи над музичним твором.

Для визначення прояву певних показників сформованості інформаційної культури ми використовували тест. За отриманими результатами навчальної роботи студентів можемо сказати, що до високого рівня ми віднесли 5% опитуваних, до середнього рівня 31 % студентів, і до низького ми віднесли 64 % студентів.

На наступному етапі констатувального експерименту ми запропонували студентам анкету «Самоаналіз стимулів і перешкод». За даною анкетною студенти мали проаналізувати такі подані фактори як стимулюючі та перешкоджаючі, а потім оцінити їх за п'ятибальною системою. Після оброблення отриманих даних цього мікродослідження ми занесли їх у підсумкову таблицю, за якою оцінювалась здатність студента до набуття інформаційної культури. Під час аналізу анкет ми занесли прізвища студентів у відповідні графи таблиці. Ранжування стимулюючих і перешкоджаючих факторів нами здійснювалось за допомогою середнього бала. Так, до високого рівня було віднесено 5,1 % студентів, до середнього – 29% опитуваних, до низького рівня було віднесено 65,9 % студентів.

Для того, щоб прослідкувати, наскільки ефективно використовуються студентами нові сучасні інформаційні засоби під час навчання, а також прогнозувати набуття студентами фахових компетенцій ми моделювали «Діагностичну карту» Т.Орлової [2, 134]. Ця діагностична карта дозволяє визначити динаміку набуття студентами професійних умінь, і виявити динаміку нарощування музично-творчого потенціалу майбутніх учителів музики на основі порівняльної характеристики середньої оцінки показників за кілька навчальних занять. Оцінювання показників ефективності використання студентами нових сучасних інформаційних засобів під час навчання здійснювалось за трибальною шкалою: 3 бали зараховувались, якщо визначена якість систематично проявляється яскраво; 2 бали зараховувались у тому разі, якщо визначена якість помітно виражена, однак проявляється постійно; 1 бал зараховувався, якщо певна якість проявляється не завжди і виражена не достатньо.

Діагностувальні практичні завдання для виявлення інформаційної активності та інформаційних вмінь у майбутніх учителів музичного мистецтва. Нами було розроблено таку систему оцінювання визначених показників інформаційної культури: - 0-1 бали – показник не проявляється, або проявляється слабо; - 2 бали – показник проявляється в неповному обсязі; - 3 бали – показник проявляється у повному обсязі. Для того, щоб оцінити навчальну роботу студентів нами було розроблено таку шкалу оцінювання визначених показників: Високий рівень сформованості інформаційної культури – від 27 до 19 балів. Середній рівень сформованості інформаційної культури – від 18 до 10 балів. Низький рівень сформованості інформаційної культури – від 9 до 0 балів. Застосування даної діагностичної карти уможливило оцінювання студентів, та віднести їх до високого рівня (5%), середнього рівня (29 %), та низького рівня (66 %). Отримані результати дозволяють визначити, наскільки ефективно використовуються студентами нові сучасні інформаційні засоби під час навчання, і в чому саме полягає сутність творчого потенціалу студента.

Обрахунок результатів констатувального експерименту за всіма визначеними критеріями дав змогу визначити три групи, що відповідають рівням сформованості інформаційної культури студентів: високому – 5,76%, середньому – 29,76%, низькому – 64,32 %.

До високого рівня сформованості інформаційної культури у майбутніх учителів музичного мистецтва були віднесені (5,76 %) інформаційно обізнані студенти стосовно: основних понять інформаційної культури; особливостей інформаційних джерел щодо музично-естетичного виховання учнів; методів, форм і прийомів застосування сучасної інформаційної техніки в навчальному процесі. До середнього рівня сформованості інформаційної культури у майбутніх учителів музичного мистецтва були віднесені студенти (29,76 %), що виявили недостатню інформаційну обізнаність щодо основних понять

інформаційної культури, оскільки знання про засвоєння інновацій використовуються епізодично. До низького рівня сформованості інформаційної культури у майбутніх учителів музичного мистецтва були віднесені студенти (64,32%), що проявили майже повну відсутність прагнення до нової інформації, інформаційну необізнаність щодо основних понять інформаційної культури, особливостей використання інформаційних джерел.

У висновках доцільно зазначити, що результати проведеного констатувального дослідження дають можливість зробити висновки про середній та низький рівень результативності діяльності вищих навчальних педагогічних закладів із формування інформаційної культури майбутніх учителів музичного мистецтва. Процеси інформатизації освіти, що поєднують інформаційні технології навчання, самонавчання, використання електронної інформації у процесі підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва потребують корекції змісту фахового навчання студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів.

Література

1. Немиров О. И. Формирование экономических знаний студентов педагогических специальностей на основе информационных технологий: автореф. дис. канд. пед. наук : 13.00.08 / О. И. Немиров – Ставрополь, 2004. – 21 с.

2. Психологические тесты для профессионалов /авт. и сост. Н.Ф.Гребень. – Минск: Современ. школа, 2007. – 496 с.

References

1. Nemirov O. I. Formirovaniye ekonomicheskikh znaniy studentov pedagogicheskikh spetsial'nostey na osnove informatsionnykh tekhnologiy: avtoref. dis. kand. ped. nauk : 13.00.08 / O. I. Nemirov – Stavropol', 2004. – 21 s.

2. Psikhologicheskiye testy dlya professionalov /avt. i sost. N.F.Greben'. – Minsk: Sovrem. shkola, 2007. – 496 s.

The article reveals the diagnostic stage of the formation of the information culture of future teachers of musical art. A methodology for diagnosing the levels of information culture of students is developed, taking into account the structure of this phenomenon in certain components: orientation-motivational, cognitive-communicative, creative-activity. Criteria and indicators of information culture of future teachers of musical art are developed. Based on the results of the qualifying experiment, qualitative and quantitative characteristics of the high, medium and low levels of informational culture of future teachers of musical art in the process of professional training were provided.

Keywords: information culture, future teachers of musical art, diagnostics, level, methodology.

УДК 378.5.091.85

Лю Цзін

ФОРМУВАННЯ КОГНІТИВНО-РЕФЛЕКСИВНОГО КОМПОНЕНТА ВОКАЛЬНОГО СЛУХУ ПІДЛІТКІВ НА ОЦІНЮВАЛЬНО-КОНСТРУКТИВНОМУ ЕТАПІ ЕКСПЕРИМЕНТУ

У статті розглянуто процес формування когнітивно-рефлексивного компонента вокального слуху підлітків на музичних заняттях. Розкрито особливості дослідно-експериментальної роботи на оцінювально-конструктивному етапі. Розроблено систему методичних заходів, що спрямовані на формування співацької підготовленості учнів підліткового віку до аналізу вокально-виконавських дій, зокрема, набуття учнями музично-вокального тезаурусу та розвиток уміння здійснювати слухову координацію вокального звуку в процесі виконавської діяльності. Виокремлено оцінну функцію у формуванні когнітивно-рефлексивного компонента вокального слуху школярів, що дозволяє підліткам оцінювати не лише якість інтонації, але й тембру співацького голосу.